

ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

Ἡ πρώτη βάσιμη, ἀπόλυτη λύτρωση τῆς ζωῆς εἶναι ἡ συγκίνηση· ἡ δεύτερη, εἶναι τὸ πάθος· ἡ τρίτη εἶναι τὸ πάθος τὸ αἰσθητικό. Τὰ λοιπὰ εἶναι φαντασιοπληξίες.

Γιὰ τὸν ἄνθρωπο, πὺ ἀξίζει τ' ὄνομά του, σὴν ἀντίστοιχη ἀνιοῦσα τῆς Λύπης, δὲν εἶναι ἡ ἀνόητη Εὐτυχία, μῆτε ἡ ἀκαθόριστη καὶ κουραστικὴ Χαρά: παρὰ ἡ συγκίνηση, τὸ πάθος, ἡ ἔκστασις.

Καθὼς οἱ στάσεις τῶν ἀγαλμάτων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος τῆς δίνουν τὴν αἴσθησι τῆς αἰωνιότητος μέσα στὸ χρόνο παρόμοια κ' ἀπὸ κάθε καλλιτέχνημα, — κάτω ἀπ' τὸ ξεύλιγμα τῶν περιστατικῶν καὶ τὴ σύγκρουσι τῶν παθῶν μ' ὅλη τους τὴ σφοδρότητα, — πρέπει ν' ἀναδίνει καὶ νὰ μεταγγίζεται σὴν ψυχὴ μας μιὰ ἔννοια ἀπόλυτης ἰσορροπίας, μιὰ βαθύτατη κ' ἐσωτερικὴ ἰδέα στάσης, — ἀποκρυστάλλωσι κ' ἀκινήσι, ὁμόρρυθμη μὲ τοὺς νόμους τοὺς πνευματικούς. Καὶ ἡ ἐκδήλωσι τούτῃ εἶναι, γιὰ τὸν δημιουργό, τὸ πνεῦμα τῆς τεχνικῆς· καὶ γιὰ τὸν θεατὴ ἢ τὸν ἀναγνώστη, ἡ ἀποκατάστασι πὺ ζητᾶ στὸ βάθος τῆς τέχνης χωρὶς νᾶχη τὴ συνείδησὴ τῆς.

Μιὰ πηγὴ μελαγχολίας εἶναι ἡ ἀταξία κ' ἡ ἀσχήμια.

Τὸ γυάλινο πρίσμα εἶναι ἡ ἀνάλυσι τοῦ φωτὸς σὲ χρώματα: ἡ Αἰολικὴ ἄρπα δὲν εἶναι τάχα ἡ ἀνάλυσι τοῦ ἀνέμου σὲ μουσικὰς νότες;

Γιὰ τὸν καλλιτέχνη, ἡ τέχνη δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς, — τὸ περίσσευμα ἢ — συχνὰ — τὸ ὑστέρημα τῆς. Πρέπει νὰ εἶναι ἡ μετουσίωσι τῆς ζωῆς.

“Ὅτι μᾶς ἐπιβάλλει τὴν ἔννοια τοῦ Ἀπείρου, εἶναι ἡ λογική. Ἡ φαντασία δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ τὴν συλλάβει.

Ἐνας Στωϊκὸς μπορεῖ νὰ πεῖ: — «Τὶ σὲ μέλλει κί’ ἂν δυστυχεῖς; Τὶ σὲ μέλλει κί’ ἂν δὲν λυτρώνεσαι στὴ ζωὴ; — “Ἄν παραδέχεσαι πὼς ὑπάρχει ἐπιβίωση κ’ αἰωνιότητα, φαντάσου, πόσον ἀσήμαντο ἔχνος θὰ φύγη μέσα σ’ αὐτήν, ὁ τωρινὸς καιρὸς τῆς θλίψης σου! — “Ἄν πάλι πιστεύεις πὼς ὁ τάφος εἶναι ἡ ἐκμηδένιση, τί σημασία θάχε ἕνας τωρινὸς καιρὸς εὐτυχισμένος, μέσα στὴν αἰώνια λήθη πού γιὰ πάντα θὰ σὲ σκεπάσει;»

Ναί, — μὰ ἀμφισβῆλλεις: μήπως δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ ἓνα δίλημμα; μήπως καὶ τρίτη ὑπόθεση μπορεῖ νὰ ὑπάρξει; «Ἄν ἡ φτωχούλα τούτη στιγμή, ἢ πρόσκαιρη τούτη ἀνθρώπινη ζωὴ, εἶναι καμωμένη γιὰ νᾶναι ἡ βάση κ’ ἡ ἀφετηρία γιὰ μιὰ παντοτεινὴν ἐπιβίωση;»

Προτιμότερος ὁ κάματος, παρὰ ἡ τύψη.

Οἱ ἀπλοὶ στοχασμοὶ κ’ οἱ πρωτόγονες κρίσεις ξανα-
γυρίζουν μέσα μας σὰν χρησιμοὶ σοφίας, ἐπιστρεφόμενοι
ἀπ’ τὰ πράγματα, τὰ πρόσωπα, τὴ ζωὴ.

Ποιὰ βαθειὰ κ’ ἐφτασφράγιστην ἀποκάλυψη κρύβουν
οἱ μεταχειρισμένους λέξεις πὸν πάνε κ’ ἔρχονται κάθε μέρα
ἐμπρὸς στὰ μάτια μας, φαίνεται μόνο μέσα στὰ ἔργα τῶν
ἀληθινῶν ποιητῶν.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ